

## 32. Uddrag af Landstingets debat 1873

Efter fremlæggelsen af lovforslaget om børn og unges arbejde blev det behandlet i Landstinget. Efter 3. behandling gik lovforslaget med Landstingets ændringsforslag videre til behandling i Folketinget.

### Forslag til Lov

#### angaaende Børns og unge Menneskers Arbejde

#### i Fabriker og Værksteder m.m.

*Uddrag af forhandlingerne i Landstinget.*

*Landstingets første behandling af lovforslaget foregik 10. januar 1873 og blev indledt af kammerherre C. v. Jessen, borgmester i Horsens*

Skjøndt vi ikke her i Landet have haft at kæmpe mod den Misbrug af den opvoxende Slægt, der har fundet sted i de egentlige Fabriklande og navnlig de Lande, hvor Bjergværksindustrien har spillet den største Rolle, kan jeg dog ikke andet end anse det for meget tidsvarende og nyttigt, at det vigtige Spørgsmaal, som omhandles i det foreliggende Lovforslag, og som udgjør en Del af det store Arbeiderspørgsmaal, allerede nu kommer under Overveielse af den lovgivende Magt, ligesom jeg tror, at det fortjener Anerkjendelse, at den høitærede Inderigsminister allerede saa tidlige har kunnet følge den Opfordring, der udgik til Regjeringen fra det nordiske Industrimøde i Kjøbenhavn om at tilveiebringe en Fabrikslov, for den Del af denne Lows Vedkommende, som dette Lovforslag omhandler. ...

Af denne Oversigt<sup>[1]</sup> erfares det, hvad der jo ogsaa ad andre Veie vidstes Besked om, at der egentlig ikke har fundet store Misbrug af Børnenes Kræfter Sted. Ved enkelte meget faa Farbriker var der vel anvendt Børn i en Arbeidstid af endog indtil 13 Timer daglig, men det tilføiedes, at dette Arbejde var dels saa let, dels saaledes fordelt, at Børnene ikke derved bleve særdeles anstrengte; i den allerstørste Del derimod af de Fabriker, hvor Børn havde Arbejde, beskæftigedes de kun mellem 5 og 6 Timer daglig. Derimod var der ganske vist Industrier, hvor Børn anvendtes til Natarbejde, og det var navnlig Bogtrykkerier, hvor de i den Henseende syntes at være daarligst stillede, idet de i nogle saadanne, saavidt jeg har kunnet se af Beretningen, havde omtrent hver Nat arbeidet fra om Aftenen Kl. 11 til om Morgenens Klokken 6, hvilket synes meget strengt.

En anden Art af Industri, hvorved Børn beskæftiges om Natten, er Glasfabrikationen, men der arbejdede Børnene dog skifteviis, og Skiftet skete sædvanlig ugeviis, saaledes at Børnene én Uge arbejdede om Natten og den næste Uge vare fri for Natarbejde, og Lægen, som har givet Beretning om denne Glasfabrikation og Børnenes Anvendelse ved den, har udtrykkelig bemærket, at der ikke var sporet nogen som helst skadelig Indvirkning paa Børnenes Helbred ved dette Arbejde, der syntes at interessere Børnene og gjøre den i særlig Grad livlige og opmærksomme.

Det ligger jo i Sagens Natur, at saavel ved den sidst omtalte Industri som i det Hele taget ved al den Industri, som drives ved Ovnild, kan Arbeidet vanskelig afbrydes, og det er saaledes et stort Spørgsmaal, om man ikke vil gjøre et meget stærkt Indgreb i denne Art af Industri ved ganske at forbyde Børns og unge Menneskers Natarbeide. Derom skal jeg imidlertid ikke udtale nogen bestemt Retning. ... Jeg tror, der er Opfordring til at tage disse Spørgsmaal under nøie Overveielser, thi det kan jo forudses, at under den store Konkurrence, som finder Sted, hvorved man bestandig tvinges til at søge hen til den billigst mulige menneskelige Arbeidskraft, ville Børn og Kvinder rimeligvis blive benyttede i et langt større Maal, end det vi tidligere have kiendt her i Landet. ...

Thi den Beskæftigelse, som Børn erholde, selv om de ere ganske smaa, anser jeg, naar den ikke overstige deres Kræfter, for at være i høi Grad nyttig. Jeg anser det for at være overmaade farligt, at Barnet, naar det naar til 8 Aars Alderen og kommer ud af Asylet<sup>[2]</sup> - hvor der findes et saadant - da gaar omkring og driver, fordi dets Hjem er tomt, da baade Faderen og Moderen ere paa arbejde. Det forekommer mig, at det er i høieste Grad vigtigt, at det paases, at der ikke lægges nogen Hindring iveien for, at Børnene kunne faae en nyttig Beskæftigelse, som ikke overstiger deres Kræfter og medfører Fare for deres Sundhed; og dertil kommer desuden, at den Fortjeneste, som Barnet ved sit lille Arbeide kan hjembringe, uagtet den naturligvis kun er ringe, ikke blot er en Kilde til Glæde for Barnet selv, hvoraf adskillige gode Spirer kunne skyde frem, men ofte tillige er en Betingelse for de smaa Familiars selvstændige Existens, hvortil Børnene høre. Det forekommer mig derfor, at der er nogen Betænkelighed ved at slaa en saadan Aldersgrænse fuldkommen fast, saaledes at den ikke kan løses. ...

Hvis det ikke var Tilfældet, at Ministeriet havde Myndighed til at lempe paa Lovens Bestemmelser, saa vilde det vistnok være nødvendigt at gaa i en meget større Detail med Hensyn til flere Punkter. Det vilde saaledes ganske vist ikke blot være nødvendigt at give Tilladelse til, at Børn under 10 Aar kunde anvendes i enkelte Industriegrene, men det vilde tillige være nødvendigt, at der gaves et bestemt Forbud imod Anvendelsen af unge Mennsker i saadanne Industriegrene, hvor det ligefrem var forbundet med Fare for deres Liv og Sundhed at arbejde. Jeg skal som Eksempel nævne Tændstikfabriker, hvor Børn i høi Grad ere udsatte for at faae Fosforedder<sup>[3]</sup>, og i hvilke det er oplyst, at flere unge Piger i et kort Tidsrum have mistet Kindbenet, og at næsten alle Børnene mere eller mindre have været afficerede af disse Fosforforgiftninger.

***Rigsdagstidende 1872-73, spalte 298-302, Landstingets forhandlinger***

---

<sup>[1]</sup> Hornemanns oversigt over den industri, hvor der beskæftiges børn og kvinder

<sup>[2]</sup> De tidlige børnehaver blev kaldt asyl

<sup>[3]</sup> Fosforedder er giftstof, der indeholder fosfor